

6

Vammaispalvelulain mukaiseen kuljetuspalveluun ja sosiaalihuoltolain mukaiseen kuljetustukeen liitetystä maksuttomasta HSL-matkakortista luopuminen

Pöydälle 01.10.2013

HEL 2013-012072 T 05 03 00

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta päättäneen luopua vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (jäljempänä vammaispalvelulaki) ja sosiaalihuoltolain nojalla kuljetuspalvelua saaville henkilöille annetuista maksuttomista Helsingin seudun liikenteen (HSL) matkakorteista 1.1.2014 alkaen.

Esittelijä

Vammaispalvelulain mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen. Kuljetuspalvelu myönnetään henkilölle, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Kuljetuspalvelu on kunnan erityiseen järjestämisvelvollisuuteen kuuluva palvelu (subjektiivinen oikeus).

Vammaispalvelulain mukaisia asiointi- ja virkistysmatkoja myönnetään joko toistaiseksi tai määräajaksi vähintään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa. Työ- ja opiskelumatkoja myönnetään pääsääntöisesti kaksi yhdensuuntaista matkaa työ- tai opiskelupäivää kohti. Mikäli asiakkaalle on myönnetty vain asiointi- ja virkistysmatkat, yhdensuuntaisen matkan omavastuu on 2,20 euroa riippumatta siitä, ulottuuko matka Helsingin ja Helsingin lähikuntien alueelle. Työ- ja opiskelumatkoilla omavastuu on HSL:n kuukausilipun hinta, joka kattaa myös asiointi- ja virkistysmatkat.

Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetustuki kuuluu kunnan järjestämiin kotipalvelujen tukipalveluihin. Kuljetustuki on harkinnanvarainen, määrärahasidonnainen palvelu, joka on suunnattu pääsääntöisesti vanhusväestölle. Kuljetustukea myönnettäessä otetaan huomioon hakijan toimintakyky sekä sosiaalinen ja taloudellinen tilanne.

Sosiaalihuoltolain mukaisena kuljetustukena myönnetään joko toistaiseksi tai määräajaksi kahdeksan yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa. Yhdensuuntaisen matkan omavastuu on 2,20 euroa riippumatta siitä ulottuuko matka Helsingin vai Helsingin lähikuntien alueelle.

Sosiaalilautakunta päätti vuonna 2001 matkojen yhdistely- ja kuljetuspalvelujen kriteereistä (4.12.2001 § 577). Tavoitteena oli välittää osa matkoista julkiseen joukkoliikenteeseen (ns. palvelulinjat). Helsingin Matkapalvelun käyttäjille annettiin maksuton HKL:n YTV-alueen matkakortti. Sosiaalilautakunnan päätöksessä ei ole mainintaa maksuttomasta matkakortista. Maksuttoman matkakortin myöntäminen johdettiin päätöksen liitteenä olevasta kuljetuspalvelujen toteuttamistapojen luettelosta, jossa yhtenä toteuttamistapana mainitaan kuljetusten välittäminen palvelulinjoille.

Sosiaalilautakunta päätti vuonna 2008 kuljetuspalvelujen järjestämisestä yhteistyössä Palmian kanssa (27.5.2008 § 174). Tässä yhteydessä luovuttiin matkojen välittämisestä julkiseen joukkoliikenteeseen. Alkuperäinen ajatus kuljetuspalvelumatkojen välittämisestä julkiseen joukkoliikenteeseen ei toteutunut.

Kuljetuspalvelut on nyt Helsingissä organisoitu kokonaisuudeksi, josta käytetään nimeä Helsingin Matkapalvelu. Helsingin Matkapalvelun toimijoita ovat kaupunkikonserniin kuuluvat sosiaali- ja terveystoimi, sekä Palmia ja yksityiset liikennöitsijät. Palmia ottaa vastaan asiakkailta tulevat tilaukset ja välittää tilaukset liikennöitsijöille. Palmian kautta järjestetyillä asiointi- ja virkistysmatkoilla asiakkaalla on mahdollisuus matkojen yhdistelyyn, jolloin samassa kyydissä kulkee useampia matkustajia. Tällöin asiakkaan kuukauden matkaoikeudesta kuluu vain puoli matkaa eikä yhdistellyltä matkalta peritä omavastuusuutta. Yhdisteltyjen matkojen määrä kuukausitasolla on noin 12 000 -15 000 matkaa.

Vaikka kuljetuspalvelumatkojen välittäminen julkiseen joukkoliikenteeseen ei toteutunut, maksuttoman HSL-kortin myöntäminen jäi kuitenkin muotoutuneena käytäntönä voimaan. HSL-kortin myöntäminen ei perustu lakiin.

HSL laskuttaa sosiaali- ja terveystoimelta matkakorteilla toteutuneet matkat ns. leimaamattomuuskertoimen mukaan. Leimaamattomuuskerroin perustuu arvioon niiden matkojen lukumäärästä, joissa matkakorttia ei ole luettu matkakortin lukijassa. HSL-matkakorttien käyttöä ei tietosuojasäädöksistä voida valvoa. HSL ei voi toimittaa tietoa aktiivikäytössä olevista korteista eikä sosiaali- ja terveystoimi saa korttikohtaisia erittelyjä asiakkaiden tekemistä matkoista.

Kuusikkovertailun tietojen mukaan vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelupäätös oli vuonna 2012 voimassa 11 577 henkilöllä. HSL-matkakortti oli myönnetty 2 419 kuljetuspalvelun saajalle. HSL-kortilla ajettuja matkoja oli 233 026 ja niistä aiheutuvat kustannukset

olivat noin 670 000 euroa. Tämä on noin 3,5 % vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun kokonaiskustannuksista (18 557 071 euroa).

Sosiaalihuoltolain mukaista kuljetustukea sai 5 645 henkilöä ja HSL-kortti oli myönnetty 1 191 henkilölle. HSL-matkakortilla tehtyjä matkoja oli 163 357 ja niistä aiheutuvat kustannukset olivat noin 387 000 euroa. Tämä on noin 10 % sosiaalihuoltolain mukaisen kuljetustuen kokonaiskustannuksista (3 366 000 euroa).

Yhteensä HSL-matkakortti oli myönnetty 3610 henkilölle, matkoja tehtiin 396 000 matkaa ja kustannukset olivat 1 057 miljoonaa euroa. HSL-kortilla tehtyjen matkojen määrä oli lähes puolet erilliskuljetuksilla tehtyjen kuljetuspalvelumatkojen määrästä.

Sosiaali- ja terveystyöviraston ydintehtävänä on vastata lakisääteisten kuljetuspalvelun ja kuljetustuen myöntämisestä vaikeavammaisille ja toimintakyvyltään alentuneille henkilöille. HSL-matkakortti ei voi olla vaihtoehto vammaispalvelulain mukaiselle kuljetuspalvelulle, koska kuljetuspalvelu myönnetään henkilölle, jolla on kohtuuttomia vaikeuksia käyttää julkista joukkoliikennettä. Sosiaalihuoltolain mukaisen kuljetustuen saajat ovat pääasiassa eläkeiässä olevan vanhuksia, joilla on mahdollisuus saada eläkeläisalennus matkakorttiinsa.

Joukkoliikenteen käytön taloudellinen tukeminen ja joukkoliikenteen tukemisen periaatteet kuuluvat liikennepoliittisen päätöksenteon piiriin. Julkista joukkoliikennettä ei ole tarkoituksenmukaista rahoittaa sosiaali- ja terveystyöviraston budjetista.

Vammaisilla henkilöillä, jotka voivat käyttää joukkoliikennettä, on tälläkin hetkellä mahdollisuus saada erilaisia alennuksia Helsingin Seudun Liikennelaitoksen kautta. HSL myöntää asiakkaille eläkeläisalennuksia, invalidialennuksia tai oikeuden maksuttomaan matkakorttiin/saattajaan seuraavasti:

Eläkeläisalennus

Alennus	Kenelle
25% kausi- tai arvolipuista	Kelan maksamaa vähennettyä kansaneläkettä saavat
50% kausi- tai arvolipuista	Kelan maksamaa täyttä tai osittaista takuueläkettä saavat

Invalidialennus

25% seudullisista sekä sisäisistä kausi- ja arvolipuista	Henkilöille joilla liikuntakykyä heikentävä pysyvä vamma tai pitkäaikainen sairaus.*
--	--

Maksuton matkakortti

100%

-näkövammaiset, sokeat haatta-aste
90%-sotainvalidit-rintamaveteraanit ja
työvelvolliset, joilla on rintamasotilas,
rintamapalvelus- tai rintamatunnus

**Maksuton
saattaja**

Saattaja
matkustaa
ilmaiseksi

Henkilölle jolla on pysyvä vamma tai
sairaus, jonka vuoksi hän ei kykene
liikkumaan yksin joukkoliikenteessä
(lääkärintodistuksen perusteella)

*

alaraajojen, selän tai selkäytimen vamma, vähintään vaikea
(haittaluokka vähintään 11)

liikuntakykyä häiritsevä hengitys- tai verenkiertoelinten sairaus, vähintään
vaikea (haittaluokka vähintään 11)

aivojen vamma tai kehitysvammaisuus, vähintään vaikea (haittaluokka
vähintään 11)

muu liikuntaesteisyys, vähintään vaikea (haittaluokka vähintään 11)

näkövamma, erittäin vaikea (haittaluokka vähintään 15)

Luopumalla vammaispalvelulain mukaiseen kuljetuspalveluun ja
sosiaalihuoltolain mukaiseen kuljetustukeen liitetystä maksuttomasta
HSL-matkakortista saavutetaan noin 1 milj. euron kustannussäästö.
Rinnakkaisesta oikeudesta luopuminen on välttämätöntä vuoden 2014
talousarvioraamisissa pysymiseksi.

Terveysvaikutusten arviointi

Esittelijä

virastopäällikkö
Matti Toivola

Lisätiedot

Tuula Poikonen, vammaistyön päällikkö, puhelin: 310 43149
tuula.poikonen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Sosiaalilautakunta 4.12.2001, esityslista
- 2 Sosiaalilautakunta 4.12.2001, pöytäkirja